

บทสรุปผู้บริหาร
รายงานสภาพการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน
จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2553

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่เก่าแก่ที่สุดแต่ก็มีเนื้อที่ที่เล็กที่สุดของภาคเหนือ มีพื้นที่ 4,506 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,816,176 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของพื้นที่ภาคเหนือตอนบน บริเวณที่กว้างที่สุดคือ 73 กิโลเมตร และยาวจากเหนือจดใต้ 136 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ รับจ้าง เลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และหัตถกรรม สถานประกอบการและอุตสาหกรรมในท้องถิ่น การท่องเที่ยวและประมงน้ำจืด เป็นต้น จากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดิน ในปี พ.ศ.2552 พบว่าสภาพการใช้ที่ดินจำแนกตามประเภทการใช้ที่ดินมีรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่ป่าไม้ เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีเนื้อที่มากที่สุด คือ 1,750,688 ไร่ หรือ ร้อยละ 62.16 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด โดยป่าผลัดใบสมบูรณ์มีเนื้อที่มากที่สุด 1,685,527 ไร่ ลำดับรองลงมาคือ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู 50,976 ไร่ และสวนป่าสมบูรณ์ 8,802 ไร่ ตามลำดับ

2. พื้นที่เกษตรกรรม เป็นประเภทการใช้ที่ดินที่มีเนื้อที่รองจากพื้นที่ป่าไม้ คือ มีเนื้อที่รวม 797,199 ไร่ หรือ ร้อยละ 28.31 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย 362,604 ไร่ ข้าวโพด 154,555 ไร่ นาข้าว 125,776 ไร่ มะม่วง 39,613 ไร่ และ นาข้าว+พืชผัก 39,613 ไร่ ตามลำดับ

3. พื้นที่ชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่รวม 119,505 ไร่ หรือ ร้อยละ 4.24 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้าน 87,018 ไร่ รองลงมาได้แก่ ตัวเมืองและย่านการค้า 4,303 ไร่ และ โรงงานอุตสาหกรรม 3,729 ไร่ ตามลำดับ

4. พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่รวม 114,724 ไร่ หรือ ร้อยละ 4.07 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด ซึ่งพื้นที่โดยส่วนใหญ่ได้แก่ ไม้ละเมาะ 84,721 ไร่ ทุ่งหญ้า 17,745 ไร่ และ เหมืองแร่ 8,689 ไร่

5. พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่รวม 34,060 ไร่ หรือ ร้อยละ 1.21 ของเนื้อที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำ 18,353 ไร่ รองลงมา ได้แก่ แม่น้ำลำคลอง 10,109 ไร่ และ บ่อน้ำในไร่นา 4,617 ไร่ ตามลำดับ

สภาพการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ในจังหวัดลำพูนปี พ .ศ. 2551-2553 โดยภาพรวมนั้นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง สภาพการใช้ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 71,438 ไร่ (ร้อยละ 2.54) แต่เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินเป็นประเภทการใช้ที่ดิน และ รายชนิดพืชจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งแบบเพิ่มขึ้น และลดลง เช่น พื้นที่ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟูมีพื้นที่ลดลง 8,381 ไร่ แต่พื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น เช่น มีมะม่วงเพิ่มขึ้น 7,849 ไร่ นาข้าวลดลง 6,733 ไร่ นาข้าว+พืชผัก เพิ่มขึ้น 5,740 ไร่ นาไร่ลดลง 5,139 ไร่ และ ยางพารา เพิ่มขึ้น 4,130 ไร่ และร้อยละ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายละเอียดของข้อมูลปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทางการเกษตรนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพืชที่มีการขยายพื้นที่การปลูกเล็กน้อย ได้แก่ ข้าวโพด ลำไย และพืชผัก
2. กลุ่มพืชที่มีการขยายพื้นที่การปลูกปานกลาง ได้แก่ มะม่วง
3. กลุ่มพืชที่มีการขยายพื้นที่การปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยูคาลิปตัส และ ยางพารา

จากการวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินในจังหวัดลำพูน ปรากฏว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน ได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพ เช่น ทรัพยากรดิน และการใช้ที่ดินที่มีผลต่อการผลิตทางการเกษตร (ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับศักยภาพที่ดิน และปัญหาการไม่มีที่ดินทำกิน) ทรัพยากรน้ำ (ปัญหาความแห้งแล้ง และการขาดแคลนน้ำ ปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ) และ ปัญหาความเสื่อมโทรม และการลดลงของทรัพยากรป่าไม้ ฯลฯ เช่น การที่เกษตรกรอำเภอ บ้านโฮ้งบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรต่างๆ (กล้วย ลำไย ยางพารา) เป็นต้น

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น สถานการณ์ของโลกเรามีแนวโน้มเกิดวิกฤตทั้งอาหารและพลังงาน หรือ การขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้น ราคาผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือ ปัญหา การบุกรุกป่าเพื่อขยายที่ทำกินทางการเกษตรของเกษตรกร ฯลฯ เช่น การที่เกษตรกรอำเภอลี้บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรต่างๆ (ยางพารา) เป็นต้น

3. ปัจจัยทางการเมือง และนโยบายภาครัฐ คือ นโยบายจากภาครัฐ เช่น มาตรการช่วยเหลือการส่งออก หรือการแข่งขันเพื่อการส่งออกของประเทศไทยสูงขึ้น ฯลฯ ปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของจังหวัด

4. ปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ปัญหาภัยธรรมชาติ หรือปัญหาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควร พัฒนาระบบคลังข้อมูล ให้มีคุณภาพและทันสมัยยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ การรับส่งข้อมูลข่าวสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว แต่ต้องมีความถูกต้อง และแม่นยำสูง ดังนั้นจึงควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล เช่น การใช้ระบบ Server จัดเก็บข้อมูล เป็นต้น ทั้งนี้การมี ระบบคลังข้อมูล ที่ทันสมัยจะส่งผลดีในหลายด้าน เช่น ลดงบประมาณในการซื้อวัสดุและอุปกรณ์ในการจัดเก็บ ลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน หรือเพิ่มประสิทธิภาพ และความเร็วการรับส่งข้อมูลของบุคลากรภายในกรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

2. ควรปรับปรุงฐานข้อมูลสภาพการไ้ที่ดินให้มีคุณภาพ และทันสมัยอยู่เสมอ เช่น ภาพถ่ายดาวเทียมฯ เพราะการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัย และมีคุณภาพนั้นจะส่งผลให้การวิเคราะห์แผนที่สภาพการไ้ที่ดินมีความถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็น ประโยชน์สำหรับงานด้านอื่นๆ เพราะข้อมูลและแผนที่แสดงสภาพการไ้ที่ดินนั้นส่วนใหญ่จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เช่น งานวางแผนการไ้ที่ดิน ฯ

3. ควรเพิ่มช่วงเวลาในการวิเคราะห์ให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้ม หรือปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงสภาพการไ้ที่ดินได้ถูกต้อง และแม่นยำยิ่งขึ้น

4. ควรมีการสร้างมาตรฐานในการจำแนกประเภทการไ้ที่ดิน หรือการกำหนดชนิดของหน่วยแผนที่ (Mapping Unit) เพราะหากผู้สำรวจมีมาตรฐานในการกำหนดประเภทการไ้ที่ดินที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนที่สภาพการไ้ที่ดินให้ผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสถานการณ์การไ้ที่ดินของจังหวัดลำพูนในปี พ.ศ. 2553 รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการไ้ที่ดิน ระหว่างปี พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2553

2. สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแผนการไ้ที่ดินเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. สามารถนำข้อมูลแผนที่สภาพการไ้ที่ดินเชิงเลขไปใช้ในการคาดการณ์ผลผลิตพืชเศรษฐกิจล่วงหน้าเพื่อวางแผนพัฒนาพืชเศรษฐกิจในอนาคตได้

4. หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาสามารถนำข้อมูลแผนที่สภาพการไ้ที่ดินเชิงเลขไปเป็นฐานข้อมูลในการประกอบการค้นคว้า หรือวิจัยได้